

Narodni list

Pučki list za politiku i pouku.

„Narod bez narodnosti jest tielo bez kosti!“

Br. 41.

Volosko-Opatija u četvrtak 10. listopada 1901.

God. II.

Prodana štampa.

Kad su se počeli foji štampevat bila je njihova svrha plemenita: braniti pravicu i prosvjetlit puk. Foji su imeli da puk, ki ih čita dobremu vade i da ih na dobro napućuju. Vremenom i nagovaranjem nepoštenih ljudi su i neki foji svoju plemenitu svrhu promienili. Na mesto puk na dobro napućevat počelo se je puk slabemi naukami napelejavat na krivi put bezbožtva i pokvarenosti. To se je dogodilo onda kad su oni, koji pišu foje počeli pušćat z vida plemenitu svrhu štampe i postavili se va službu zlata; kad su se počeli prodavat za beči.

Prodana štampa je najhuje zlo na svetu. Čovek, ki piše foji za plaću i samo misleć na dobitak, će za beči učinit svako zlo. — Juda, je za trejset srebrnjaki izdal i prodal svojga meštra a prodani novinar izdat će i prodat za jedan srebrnjak trejset puti svojega Spasitelja. Podkupljeni foji su prave liujene, koje podkapaju pošćenje i sreću familija, koje uništju slobodu naroda. — Joh ti ga narodu va kem hara ta kuga! Podkupljena štampa ne pozna griznje savjesti. Ona se uvuće u familije da odkrije kakovu tajnu pak da ju hiti va more javnosti. Takova štampa nima mira dokle ne posvadi sve i svakega dokle celi narod med kem širi svoj otrov ne potruje. Svaka i najgnusnija stvar, svaki i najveći škandal je takovo štampi dobro došal samo ako iz tega more imet kakovu korist. Va istinu slaba i podkupljena štampa je najjači otrov za pokvarit pošćenje, za uništiti veru jednega puka.

To znaju jako dobro naši neprijatelji Talijani pak su zeli va svoju službu par ljudi, ki putem podkupljene štampe puk mute, svaraju kvare odvraćaju ga od Boga i napastujuć ga da postane izdajica svoga roda i jezika. — V Istre zeli su Talijani va svoju službu poznatoga izdajicu, ki va svojem foje kega Talijani plaćaju, na nje nepošteniji način vara i krivo napu-

ćuje samo da puk smuti pak da onputa Talijani smućenem pukom vladaju kako i bezumnom živinom.

Va Dalmacije plaćaju Talijani jednega drugoga izdajicu ki va nekakovem „Pravem Dalmatincu“ isto tako puk vara kako „Salu“ ovde kod nas va svojoj „Tete“. Ako će Talijani va jednoj občine smutnju storit samo mignu „Salu“ a on valje počme mešat dokle ni smutnja gotova. Hoće oni učinit nemir va jednoj familije opet mignu Salu a on ti valje počme pisat proti pojedinem članom te familije zlo i sramotu dokle ne pride do svadj.

Ovi dni se je dogodilo da je napisal proti jednoj čestitj domaćoj familije takovu jednu stvar da se je svakemu gnjuselo. A znate zać je to storil? Zato zać su mu neki neprijatelji te familije platili za to osam krun. — Dakle za osam krun „Salu“ pošćenje ljudem zimlje. To vam je vidite proklestvo prodane i podkupljene štampe. Njoj je jedini cilj i svrha: trbuh. Poštena štampa mora odkrivat svetu sleparije i prevartstva podkupljene štampe Još je ljudi, ki ne vide dalje od nosa, i ki sve veruje ća njim budi ki dotepuh lopov i izdajica bloboća. Nam će bit uvik prva briga da našemu puku dokažemo kakovo zlo je podkupljena štampa, kakovi lopovi su oni novinari ki se puste podkupiti!

Dopisi.

Iz Cresa. Iz Cresa pišu nam: Štovani gospodine uredniče! Nije pravo da mi Cresani vavek stijemo Vaš mili list, a pak da mai se činimo čuti jesimo li živi al mrtvi. Pa danaska mi je prišla va glavu volja pisati Vam, da almanko znate da smo živi, premda bi naša vlastela htela nas viditi sve mrtve, pak namestiti va našim kućam Čozote za moći reći, ća je ovo talijanski grad.

Ma sada valja da Vam povedem kako mi je prišla ova volja.

Čera sam našel jeden mali foj, ki se zove „Giornaleto“ a izlazi va Puli. Kad sam ga našel, u sebi sam reknel, lepe si mi

došal za zamotati sardale! Ma kurioš kako sem, htel sem videti ća on govori, pa lepu stavim na nos moje očale, sedem, a pa malo se prvo i raztegmem, pa počmem štiti. Ma nu! prva rieči ke su mi pale pod oči bile su: „Città Cherso“. Sajeta! rećem va sebi ća je ovdi „Città Cherso! Uprem boje oči, jer su mi očali bili zamazani, pa će imam viditi? Smijte se moji dugotrpni Cresani, ako se ne čete razjedit. Čujte! Čujte! će sem imal štiti! ma samo da se ne razjedi „Teta Jambrožija“. — Evo će: „Comitato inaugurazione busto Dante, Pola. „Città Cherso condividi odierna solenne inaugurazione busto a Colni che Quarnero mirò e lui auspice inneggia sorti nostre migliori. „Il podesta“.

Brum bum! Ja dulje nisam kapil će ovo sve hoće reći, jer moja mati mene nije talijanski načnila, pa sem pital do drugih, nek mi špijegaju.

I ovo kako su mi špijegali: „Odboru unišćenja podparsija Danteva Pula. Grad Cres pridružuje se današnjim svečanim unišćenjem pod parsija onomu, ki je Kvarner pomotril i ki je udelal da mi težimo bojoj našoj sudbini. Načelnik.

Ma da nisu vražji! Pak da ne znaju lagati! Govore u telegrafu da se naš grad u nedelju veselil, jer su va Puli odkrili monument Dantu. Ma ki je od tega će znal? a manje temu se veselil? Ma i da smo znali propio bi se za to veselili, a još manje poslali telegraf. Forsi nimamo siromaha kima deliti beći? a svi smo siromahi i brat isti podešćad, ki je daleko od kaše komunae. Ej vlasteli vlasteli! Vi znate tratiti beći za telegrafe, za legu i još ki zna zać, a na siromaha kako mislite? Vi ih znate i za lakat uhiti i baciti jih van komunae, a i pokla reći im! se volè ricover, ricover ala corte dei cani“.

Ovako je bednim nami.

Ma još nisam finil. Još ću jednu reć. Va telegrafu, kega su dunke poslali va Puli vlasteli, govorn, da se grad Cres veselil (marameo!), jer su udelali monument Dantu, ki je videl Kvarner — forsaka kancelalom iz Ravene! — a još onomu čigovim delom mi težimo boljoj našoj sudbini! Ma kako je to kada mi nit poznavamo toga

Danta? Pa ća je nami stalo da je on videl Kvarner. Da bi svakemu ki je videl Kvarner udelali monument, i za svakega poslali telegraf, ki bi nam dal toliki beći? A još govore va telegrafu da je Dante udelal da mi težimo boljoj našoj sudbini? Vero niki! Ma forsaka će mislit naš podešćad, da mi težimo bojoj našoj sudbini, to jest da želimo kako i on i kumpanija, ostavit dobrega našega Cesara i poć pod Italiju za jesti kapulu? Ma znajte šior podešćad, da mi tega ne čemo, pa zać ste poslali onaki telegraf? Nebi bolje bilo da ste ono 78 šoldi podelili komu siromahu, pa almenoi i čoravom Petrisu, ki stoji va Veji? Ma valja reći da vero govori podešćad va telegrafu, da mi išćemo boju špicialemente od nekog vremena boju našu sudbinu i za to svi bežimo od Cresa.

Ma ki je delal da mi išćemo boju našu sudbinu, forsaka Dante? A ne ma floksera koja nam je ugrezala lozi! Mogli ste dunke šior podešćad telegrafati flokseri, jer nam je udelala da išćemo boju sudbinu! Pa da nisu pametni? Valjalo bi njim poslat dekoracijonu do kartuna!

Ma će pak mislite kurjoži da naša vlastela ne bi telegrafala i flokseri, da bi znali kamo im je komitat? Stalno bi i sudite! Prvo floksera hvala Bogu smo stali dobro, imeli smo sve naše potrebee svi smo ostali doma i mogli živeti. I to našim siromaha je bil tru va oku, jer su videli da mi već nismo imeli potrebe od njih, ma oni od nas, pa su znali da nas neće za koronu ili za pijat makaruni kupiti, pa to ih je peklo!

Ma forsaka će „šiora Jambrožija“ reći, eh judi creski kako ovi inventuju stvari, ne verujte da su vaši vlasteli tako hudi.

Ne verujete? će vam se para? Jadna je tako plaćena od vlasteli pa valja da tako piše.

Ipak ćuj „šiora Jambrožija“ ako nisu hudi i gore od hudi, pa sama sudi, tvojom pametnom glavom!

Jeden dan kada je već bila floksera va Veji, a va Cresu ne, jedan od vlasteli creski, kada je bil na otoku Veje pital je jednega Vejota, koje zlo dela floksera, a kada je Vejoj u istoj kampanji pokazal ća ona dela, on se je pak razveselil — Bog

PODLISTAK.

Kopriva i glogi.

Prosvitil „Mažkom“ špijegalić.

Lane negde našal je neki pul Jambrožije va oštarije va palente jednu krpu, pak se za to valje potužil Kristiću. On se pak na njega otrese:

— Ča mislite, da će vam za deset soldi dat sve svoje mudandi i stomanji!

Lane negde na Petrovu bil je Sušanjan zašal preko škarp, aš ni bil trezan. Neki ljudi su ga tamo našli va grabe svlegs potućenega i polomljenega, pak su ga morali na čiverah doma zauest.

Po pute kojim se Sušanjan srdakno zahvaljaval govoreći:

— Prošit ću dragoga Boga, da vam morem ća prvo vratit to dobro, ko ste mi storiili va jednakih okaziijonah.

— Gospa Karla, račun!

— Porcijon prišta, dva kruha, sir i tri kvartini s vodom je skupa dva fiorina i trejset i jedan solad.

Gost, komu je telo slabo prit: Gospo, morda ste se pomutili.

Ajbo! Raćun je jušto toliko i to — prez stekadenti.

Kada je videl gost, da ni druge sante Marije, ako ne platit, da njoj ća je pitala pak njoj onda reće:

— Dajte mi sada jedan bušac.

— Bušac? — zapita va čude gospa Karla — E, šijor, dove semo! — Pak zać pitate jušto bušac?

— Aš me je sve strah, da se već ne čemo nikad videt — ovde.

Pitali su negde Fratinu, kako živi aa svojom drugom žennum.

— Him, baš veselo — odgovoril je Fratina.

— Stvar kurjoža — čude se neki — aš deju ljudi, da živete jako va nemire.

Baš za, to. Aš kada va me lonci hita

ako me zadene, veselil se ona, ako pak fali veselim se pobognji ja i tako se veselimo malo po malo oba.

Negde bil je Nino zasekal nogu, pak zać mu je ona napulitanska sukrirćina na zlo zela, šal je va špital. Duhtori su storiili valje konzultu, pak su mu rekli, da mu treba nogu odrezat, ako ne — da će slabo pasat.

— Ajbo! — reće Nino. — To pak ne. Ča bim ja poće s onem drugem postolom?!

Ni dugo tega, da su negde va mađarije ozidali jednu šternu. Kada je bila gotova, trebalo ja zmerit ako je dosta bumboka. Nego poj vraže k vragu nigdere nisu mogli dobit tako velike meri. Tuhtali su i tuhtali, kako bi to zmerili, dokle se najzada kapo Ružić šegavo zmiail.

— Pobognji ljudi labko za to — reće veselo, kako da je sto tisuć dobil na lot.

Stavi preko grla od šterni jednu mljavu pak reće, da će se jedan obesit za mljavu,

a drugi sve jedan drugemu za nogi, dokle taknu fondo. Tako i store. Ružić, kako najpametneji, prijel se je za mljavu. Kada jih je već pet viselo, počelo su Ružiću popušćat ruki, za to njim zakričić:

— Ljudi držite se dobro da ne padete aš ja bim malo rad ruki oslinit.

Kada je tel opljavat ruki, bljusne svih pet kako pet hljustin va šternu.

— Pobognji ni inžinjeri ne bi ju brže zmerili — govoril je Jožina, šlatajuć svoja rebra. —

Pred kakoveh petnajst danak paljal je Žukvarić na svojoj kripićini vreću zobi. Pute treñ ga Ivak, pak ga zapita ća pelje va vreće.

— Zob — reće mu Žukvarić tiho na uho.

— Zać tako šapćete? Ter ni tra kuntraband s dinamitom — čudil se je Ivan.

— Žukak bil i dinamit! — jadil se je Žukvarić — za to govorim tiho, da me konj — ne čuje.

mu prostil — jer reče: ehi kada će ova bol priti va Cresu, da tako kopac bude više podložan i da nas više sluša!

Nisu dunke „teta Jambrožija“ hudi i gore nego hudi, kad im je bilo žal da smo stali dobro? Kada su želili da osiromašimo za kupiti nas lakho, kada su votacini? Viš „teta Jambrožija“ kako su dobri da bi nam mogli i kožu od tela bi nam izvadili. Bili dunke imela srca — ako ga imaš — reći nam da za nji votamo? Znaj da su nam brzo votacijoni od komuni, pa ti čini tvoj dover preporučiti i hvaliti nam take ljude, jer će dati i tebi koju koronu, ali znaj da te mi ne ćemo slušati, samo te molimo, da rečeš našoj vlasteli da telegrafuju filokseri, jer ona dobro „muro città božji a mislim da i sami znate kako nas Italijani kolju i nam kruh iz ussti zmlju.

Rovinjskog sela. Rovinjsko selo na dan Sv. Anđele od Ružarija. Činjeni gospodine urednice! Ponizno prosim, da date malo mišta u činjenem našem „Narodnem Listu“. Slušajte ljudi božji a mislim da i sami znate kako nas Italijani kolju i nam kruh iz ussti zmlju.

Rovinjske gospoda nam plaćaju sada grožje po jedan soldin samo da moru na istom dobit do 15 soldini po kilu. Mi siromali kmeti usiljeni smo prodati Italijanom grožje jerbo smo njim dužni pak da ne dilamo kako će oni hitili bi nas na cestu. — Jeli to duševnost? ne nije nego je prokletstvo. Čujte dragi čitatelji da se je dogodilo. Jačur jedan kmet doša je u Rovinj prodati grožje kako ga moraju skoro svi kmeti okolo Rovinja doći ga prodat u Rovinj. — Dodje k njemu jedan markant i praša ga: po čim prodavaš to grožje? kmet odgovori: po četiri soldi; a markant na to: ni po 2 ti ga ne platim. Prodavač mu na to reče: zamite ga po jedan soldin, a trgovac odgovori: peljaj ga na pežu. Čovik obrne voz i gre puli mora i shita sve grožje u more.

I jednomo drugomu kmetu je trgovac ponudija 1 soldin po kilu. Kmet je trgovca prijavil oblasti Rovinjskoj i na to je oblast odsudila merkanta na 50 krun multe. Čudno da je i to rovinijski magistrat učinija. Sada vidimo mi kmeti kakovi su nam prijatelji Talijani. Vi rovinijski Talijani vavik govorište da mi kmeti nigdar ne budemo vaši sočali. Nego vi grešte za tim da mi to postanemo Ovo lito nam plaćate grožje po jedan soldin drugo lito čete nam ga platit po pol soldina treće lito morat ćemo njim ga dat za niš. Slušajte dragi seljani! čuvajte se talijanske gospode kako od vraga! Sad kada budu izbiri za juntu proklet bija svaki oni čovik ki vota za Talijane. Niste čni neki dan kada su rovinijski poljodjelci vikali: — Živio Laginja? A vi da ne čete štovati svoju rodnu mater? To bi bila sramota za takove ljude. Zato neka svi naši ljudi slovinske krvi kod izbiri za juntu votaju za naše slovinske ili hrvatske deputate. U to ime pomozu Bože.

Berka šla je jedan put v Reku znet jednu skrbinu od zuba, pak kako ni dulhotu bilo lažno, daša se je v ruki njegovemu pomoćniku, nekakovemu skolanu. Skolaničina ne znam se natural va oni njihi brčić, al ča, znel njoj je zabivši, brato moj dragi, dva zuba. Kada je to ona opazila, počela je po kamare sakomantat, da se je sve treslo. On pak ju je miril i govoril njoj: — Gospa kalmajte se i platite mi za jedan zub. Aš ako vas čuje gospodin, čete morat platit za obadva zuba.

Negde se je Kogoma igral s svojem malem, kad na jedanput zdigne mali visoko ruku. pak zapita oca: — Čačo! Kada budem ovako velik, jur ne ča već onda bit mal.

— Ne — reče Kogoma. — Onda ćeš bit jedan veli tovar.

— Ča ne — pita naprvo mali — tako kako si ti sada?

Ča piše „teta Jambrožija“.

Hrvatska i Italija. Plaćeni talijanski furiaš bi otel dokazat da je Hrvatska — zemlja od svega zla na svete, dočim Italija, da je „jardin Europe“ — pravi raj zemaljski. On piše da je va Italije jedno velo društvo od 100 tisuć člani delavac, ki išću da se delavcem povije žurnadi. I to je njemu jedan dokaz da je va Italije bolje nego puli nas.

Ali plaćeni Bedintaru, ča ne znaš, da kada bi delavcem tako dobro bilo, da im ne bi trebalo delat takova družtva. Za ča? Za tem pak sam priznasje, da su priliki delavac va Italije jako loše, a isto je tako i kmetom osobito južn Italije, ki da gusťo puti delaju rebelioni proti gospodi i guvernu Ča je i to dokaz da je va Italije bolje nego puli nas? Onputa govori, da je razbojničtvo izkorenjeno, samo političko razbojničtvo „Maffia“, da još cvate va Italiji. Je i to jedan dokaz da je va Italije bolje nego puli nas? Pak kako more on reć, da je va Italije izkorenjeno ono drugo prasto razbojničtvo? A Musolino — kapo od briganti ki je pravo za pravo pravi kralj Italije, zač ga se sve boji kako i vraga? A Kalabreški, romanjolski, napulitanski, abručki tati i banditi? A Sicilijani? a Jenovezi? Nima te vojske, ka bi ih ukrotila. A zač ne? Zač ondešnji Talijani nose već va sebe klicu opatšine, zločestarije i lupežšine.

Nadalje Bedintar hvali onu uredbu od talijanskih sočali. On govori, da gospodin da kmetu seme, zemlja, pak da mu kmet kašnje da va bečeh ča mu gre. Ja ma Bedintar ni povedel ča kmet, da svojemu gospodaru, a on ni to rekal za to, zač ga je bilo strah. Niš ne ostane kmetu — niš ni prebijene pare, a da je temu tako dokazuje nam to sva ona sila oko 100 tisuć Talijani, ki moraju svako leto bežat z Italije da po sveta zapelkaju za palenat.

Najzada pak govori Krstić, da svemu zlu va Italije ča je krivo to, ča se je ona od mala združila i slobodna postala, i za to, da ona mera muzt i gult svoj puk, ako će bulat kako jedna vela potenca. — Je i to morda dokaz, da je va Italije bolje nego puli nas?

A sada, da vidimo malo, ča on govori proti Hrvatskoj. On govori, da on zna, zač da ga poviest ući da je Hrvatska zagušila svojega kralja Zvonimira, ki da ju je proklel do sedadesetoga kolena. Krstić laže, da ga to poviest vadi.

Prava poviest niti ne zna za to, to je izmislil narod, ki to poveda: kako se povedaju dece storije od štrigi i kudlakl. Pak da bi se i to bilo dogodilo, od tega je već prošle kakoveh 800 let dočim mi znamo, da je komać leto dan passalo od kada je Italija zagušila svojega dobrega kralja Umberta. a pred tri leta našu predobru kraljicu tako da je Italija od teh dveh žrtav prokleta najmanje do 150 kolena. Za tim govori, da on zna, da Hrvatsku vežu osamtogodišnje verugi magjarske. Hrvatsku ne vežu nikakove verugi. Ona je pod očinskom skrbi našega premilostivega cesara i kralja Franje Josipa I. i samo kakov trubilo, kakov lažljivač, kakov svinja bi mogal reć, da bi Nj. Veličanstvo naš predobri Cesar mogal pustit da mu je jedan njegov narod va verugah vezan.

Nas pak poviest ući da su Hrvatj učinili s Magjari jednu pogodbu, s kom su se vezali od vremena do vremena da će za neke posle trošit zajedno, dočim da će se va nekeh drugih stvarah upravljat posvema slobodno. I tako se je i dogodilo, tako da je Hrvatska, kako nijedna druga austrijska zemlja očuvala svoj jezik va sveh upravnih učijeh. U ostalom, Hrvatskoj je na volje prekinut ta savez i ta pogodbu — jer je upravo svinjska laž, da je hrvatski narod nerazrešivim zakonom vezan na Magjarsku.

Iz tega se vidi, da je Krstić veći i trubasti injorant nezalica, ki ne zna ni ono malo, ča su ga va skolah učili. A najveće svoje neznanje i trubastariju pokazal je on z onemi besedami, kade govori da su va Bečkem novem meste odrubili glavu Petru

Zrinskomu i Mikuli Frankopanu. Nije ono bil Mikula, ne, nego Frane, Frane, Frane. On da zna, da su sve službe va tujeh rukah, a da Hrvatj moraju poć okole prosit kruha s torbicom na ramena. Da ga ja pitam malo, keš je on više videl prosit okole Hrvatj ale Talijani? Na to neka malo odgovori.

A sada predjimo na davki, na tega drevnoga konja, na kem naši neprijatelji najviše jašu.

Va Hrvatskoj da se plaća na sve. — Dobro ja. Mi poručujemo onem, ki Salu veruju ča on firlje, neka gredu samo preko mosta, ale do Bakra, pak neka zamu v ruki librid od franjki pak da vidimo kade su plaćila veća tamo ale pak ovde! Va Hrvatskoj se ne plaća ni solda na školsku decu, dočim se puli nas, hvala Talijanom, plaća na svako dete po 6 krun. Je tako, ale ni? A kade su druge štribe, kade adiconali, kade porezi na dohodki itd. itd.

Zatim Krstić piše ove besedi: „Od Zagreba napram Zagrebiću, napram Karlovcu, napram Krleževu oko ti se pase z lepimi senokosami, s krasnimi umjetki. Isto, još lepše ti je iza Slemena va hrvatskoj Svici — Zagorju. Čovjek bi mislel: Hrvatska je raj zemaljski.“ To je napisal Krstić, i ja ne znam kako mu je to pobeglo. On je valjeđa mislel, da piše va ono vreme, kada je bil još vatreni Hrvat. Nego tu se je valje za jezik ugrizal; spamešil se je on, da mu Talijani davaju 100 forin na mesec i valje je temu dođal, da sve one zemlje tamo su od Jelačić od grofi Erdödi, Drašković itd. a siromah kmet da nima niš. To je laž — tamo ima kmet za se još i previše dobre zemlje, a ima ih i z debelimi tukunji, da ne bi ako ne oni, ki pridru k nam s prasci. Altroke oni gladni talijanski štanjaroti!

A ča se tiče grofi Drašković, Jelačić i drugih ti su neč i storili za puk — a mi pitamo sada Krstića ča su storili za našega kmeta oni marchesi Polesini, oni Sottocorona i oni drugi istarski bogatini ki imaju ona silna imanja va Istre na keš mora naš težak mućit se i krvavim se potom poit, ako će od gospodara dobit koricu kruha.

Još jednu besedu na kraju. Hrvatske je lepa i bogata zemlja to je priznal i sam Krstić, ki je tamo puno let živel, i kade bi bil mogal i danas lepo i dobro živet, samo da ga je bila volja delat. Nego njega ni bilo volja nikada niš delat, on je bil od vavek nedeluta, niš koristi i frušta, njemu je delo smrdelo, on je bil svagde vela lenčina, schivafadighe, ki ni gledal nego kako bi manje delat a više dobival. I za to se je on hitil va službu od Talijani, zač je zna, da će mu bit dosti na setimannu napisat dva tri besedi proti Hrvatim i već će dobit od Talijani sto forini. Ma reć bi, da mu je i to proklete, zač mu za svem tem mora stara Jambrožija kupovat stomanji i mudandji.

Krstić ne misli pod Italiju. On nam poručuje, da neka najdemo jedno slovo va njegovoj smrdeljube odkada bi se moglo razumevat da on misli pod Italiju. Na ovo mu imamo da odgovorimo troje: Prvo, mi znamo da Krstić ni tolik tovar, da bi šal o tem pisat, kada zna, da bi ga valje inkapotali i spravili va Gradišku fažol jist. Drugo, ako ne misli on, misle to oni ki ga plaćaju, i kem on pripravlja put i to otejuć ili neotejuć — to je sve jedno.

Treće: Mi znamo, da bi mu smrdelo poć va Italiju. Ča misli on, da Talijani ne znaju, da je on leta 1896. pozival sve Hrvate i Slovence, da neka njim z drvom potuku „braću“ v Istre.

A smešno je ča ono govori, da on ni ni Hrvat ni Talijan, nego istarski Slovinac. Toliko jist, koliko je on Slovinac. Neke pokaze mesto v Istre kade se je rodil, ako je vreden! On da je istarski Slovinac! A nisu ni dva meseca, od kada nam je dokazoval, da je on Liziriti, ale Midiriti, Midiriti, ale ča ja znam, kako se sve zovu nacija, keš je već Krstić promenil.

I još neč Krstić spominje nekoliko puta i to, da je on Austrijak i da on dela za Austriju.

Z jednom besedom, on i svi Talijani veli su Austrijaki. A znate zač je to? Za to zač su blizu izbiri. Kada god su izbiri blizu Talijanom je samo Austrija na usteh, kada pak izbiri prođu onputa: — Adio Austrija.

Zato je škandalozno ono ča na kraje govori: „Pustimo Italiju i Hrvatsku, a ljubimo našu Istru“. To on govori, a kada bude treba glasovat za Bennata on će silit svoje mačke da za njega glasuju, ako preu se zna da Bennati ne misli ako ne na — Italiju.

Dr. Rybarž i — štanjari. Poznato je da je Dr. Rybarž velezaslužni slovenski zastupnik va Trste ustal na sedute proti bezobraznosti tršćanskih štanjara, ki nisu šli na sprovod pok. biskupa, akoprem bi bili morali poć. Kad su to čuli oni viljaki štanjari skočili su trešet od njih na njega samega. On se je branil kako je mogal — pet od njim je zasvetil svakemu po jedan takov vritnjak, da se je va njih sva žigerica obrnula. Najzada je šal vanka. To piše Krstić va zadnjoj „tete“. To se zna on brani tršćanske štanjare, ma zaludo, ki a bi a bi — plju val u drž, ke cento piglja to je stara stvar — i ja sam uvjeren, da Rybarževi vritnjaki vrede puno više nego svi zajedno od oneh štanjaroti.

Krstić i sud va Trste. Krstić se hvali, da intanto njemu va Trste sve dobro pasuje, tako da su mu i neki dan dole hitili oni 3 dni pržana, na ki ga je odsudil sudac na Voloskem. I Krstić na pozivlje da neka to javimo va naš „Narodni list“, ako imamo obrava. Evo, mi smo to učinili. Mi ćemo još i ovo reć: Slava sudu tršćanskemu, ki se onako lepo i srdačno skrbi za innocente ljude kakov je Krstić i ki čini, da se Krstić vavek zadnji — smeje kako to on piše va zadnjoj „tete Jambrošije“. Slava slava, slava!

De vrest da je na moju, Krstić ne bi bil nikada odsudjen. Pitate zač? Zato zač kada je Krstić va pržane on onputa piše svoju smrdeljulu va onem dime od fažola, pak ju onputa mane šošta, da ju analizam.

Šior Bertolo brontolon. Krstić se jadi, da je pulcija neki večer zaprla starega Bertola sjorentina. Če ona još, ako ne bude stari Bertolo znal držat jezik mej zubi. —

A laž je ono ča govori, da je stari Kalabrez Fiorentin bil nedužan. Da je tako ne bi ga bil odsudil sud na Voloskem.

Voloska občina. Krstić piše, da mu iz Labinja javljaju, da ča Volosko brzo paz va ruki Talijanske. A mi odgovaramo: da ča Labinjani još puno gresiti kapuli poist a Krstić da ča još puno dužni Jambrožini-neh mudandji razdret prvo nego to bude.

Dragi čitatelji i čitateljice moje. Imel bin vam ja dopovedet još nekeh drugih stvari, ke se tiču nekoga praščini va Lanišcah. Ja bin mogal i njemu ča god zapaprit ma veruje mi, da kada se čovek bavi nekoliko vremena s jednim Krstićem, da mu ne pride a ma baš nikakova volja, da se gre pačat s jednim takovim individuumom. Pustimo mi njega neka se on lepo s decem zabavlja — — — Pustimo ga — on ča navadit čide puno stvari — — — A vi pitate: — A kakove su to stvari, ke ča on navadit naše čiče? —

Storite jedan skok do Mošćenice, pak čete već doznat kakove su to stvari... Barba Tončić.

Leta 1898. pod kapitanom Fabiani ni se „Teta Jambrožija“ smela štampevat v Reke zač da je to protuzakonito. Sada se pod kapitanom Scarpa sme „Teta Jambrožija“ štampevat v Reke, premda se od leta 1898. nisu niš promenili zakoni od štampi. — Kako je to moguće?

Domaće vijesti.

Naše prijatelje ki primaju „Narodni List“ a nisu ga još platili, prosimo, da nam da prvo moguće pošalju predplatu. — Mi imamo valoga potroška pak ako nam se ne plati predplata ne moramo ni mi tega potroška platiti. Za to neka nam valje svi pošalju da nam duguju.

Aus Abbazia erhalten wir folgende Zuschrift: Geehrter Herr Redacteur! Ich bin nicht gewöhnt mit Herrn Zeitungredactoren Bekanntschaft zu machen, kann aber heute nicht umhin, Sie ein wenig zu belästigen. Bitte daher ein wenig Geduld, ich will mich kurz fassen:

In keinem Curorte unserer Monarchie habe ich soviel arbeitslose Leute gesehen als in Abbazia. Wo liegt der Grund?

Wie kann die Behörde, die das angeht, dulden, dass Leute wie z. B. ein gewisser H. schon durch drei Jahre arbeitslos in Abbazia spaziert? Wovon lebt er? Mir ist bekannt, dass er bei Gericht geschworen hat, nichts zu besitzen und dass er unlängst wegen Uebertretung des Betruges abgeurtheilt wurde.

Herr Redacteur! In Karlsbad, Marienbad, Ischl usw. lebt ein H. keine zwei Monate lang, denn er müsste gehen, warum hier diese Gnade?

Wenn dieser Mensch wenigstens in Frieden leben könnte, soll er in Gottes Namen vagabundieren, aber er kennt keine Ruhe. Politik, Verleumdungen ist sein tägliches Brod.

Kaum vor einigen Tagen hat dieser Mensch über den hochverdienten Herrn Landeshauptmann-Stellvertreter und Bürgermeister des Curortes Abbazia in einem öffentlichen derart geschimpft, dass er von zwei Herren zur Ordnung gerufen werden musste und wenn dies nicht geschehen wäre, so hätte ihn ein stiller Beobachter auf die Gasse gesetzt.

Ich frage nochmals, wie kommen denn wir dazu, dass dieser Mensch in unserem Namen diese Politik treibt? Wir wollen in Frieden leben, sind mit der jetzigen Gemeindeverwaltung sehr zufrieden und vollkommen einverstanden. Wir rathen daher dem ewigen Krakehler von ganzem Herzen, er möge sich um einen Posten umsehen und etwas Anständiges beginnen und uns deutsche Abbazianer mit seinem Blatt und Politik in der Ruhe zu lassen.

Ein stiller Beobachter.

Anmerkung der Redaction. Die Beschwerde unseres Beobachters ist vollkommen begründet. Arbeitsscheue und arbeitslose Individuen sind gewöhnlich gemeingefährlich und als solche dürfen nicht in einem Curorte geduldet werden. H. ist nicht der einzige Krakehler in Abbazia, es gibt deren mehrere, die mit dem berechtigten Salo in Verbindung stehen. Auch Salo hat kein Vermögen, keinen Verdienst, hat bei Gericht geschworen, nichts zu besitzen, sät Unfrieden in unserer Gemeinde, in welcher er nichts zu suchen hat, und doch wird er von der Behörde protegirt. Warum dies geschieht, das wissen wir, aber wir dürfen es nicht sagen, sonst würden wir confiscirt werden.

Talijanske steparije. Piše nam: Volosko-Opatijski Kalabrezi i poprdili varaju oneh, ki se daju od njih za nos voditi s tim, ča govore, da ako Hrvati predobe, da neće već gosti aliti furešiti prihajati u Opatiju. Ja samo pitam, ča li se nać ko truhilo ko će njim to verovat? Ter i slepi mora videt i trubasti znat, da najviše gosti prihaja u Opatiju, otkad su naši pravi domaći ljudi, hrvatskega roda i jezika, na obćini. A kako su ti gosti, i najviše zadovoljni, to se najbolje vidi iz tega, da je načelnik obćine Dr. Stanger dakle prvi u obćini od hrvatske stranke, dobil odlikovanje ne samo od dobrobrga našega premisliviega cesara i kralja, nego i od kralja Rumunjskega, i od drugih. Vidi se i iz tega, da je isti Dr. Stanger i od tega kralja i od njegove previjanje su-pruge, kraljice, bil toliko puti posvan na

obći, da je bil posvan i od velikoga vojvodi Luksemburškoga i od drugih visokoh gosti. Zna se da je isto tako bil posvan i počašćen i odlikovan od našega cesara i kralja, od kralji i kraljice, od velikih vojvodi i velikih vojvodkinji, kao i osobito od mnogoh našeh nadvojvodi i nadvojvodkinji, i od kraljevske rodbine Bavarске, naš prečastni gospodin šupnik Vinko Zamlić, za kega svaki zna da je hrvatskega roda i jezika, da je pravi istarski Hrvat.

Najveći pak Hrvat u očeh našeh protivnici je naš zastupnik profesor Vjekoslav Spinčić. Pak i za njega se zna, kako ga rašo imaju preuzvišene osebe naše cesarske i kraljevske vladajuće kuće, kako su s njim prijazni u obće ministri Njegovega Veličanstva i visoki cesarski kraljevski činovnici, kada u ove naše strane pridu. A pak zastupniki svih mogućeh narodi, kako s njim prijateljski obće, kako brat s bratom! A toliki drugi, preuzvišeni, presvetli, prečastni, u obće sve vidjeni ljudi! Mnogi i premmogi raduju se iz svega srca, kad ga vide, kad znaju da je ovde, kad s njim obće. Mnogi i radje ostaju ovde međ nam zaradi njega. I produljuju svoj boravak ovde.

Tu je ne samo Hrvati i Slovenac, nego i Čehi i Poljaki i Rusini i Nemać, pa čak i Majari, ki s našemi domaćemi, Hrvati, radi uvijek prodju, ki ih uvijek radi vide.

A kada su ti gosti Talijani? Morda ih je na tisude jedan. Ti gosti Talijani bi morda radi da Talijani predobe kod obćinskih izbiri. Al bi po njih tanko preli i Opatijci i Vološćaki.

A ča bi na to drugi gosti? — Ča bi rekli, ča bi si misleli, kad bi žili, da je Opatija-Volosko u talijanskeh rukah, da Talijani u njoj gospodaje? — Ča se ne bi zmisleli na ona grozna umorstva jedne cesarske, jedne kralja, jedne predsjednika republike i svih tolikoh drugih! Ča se ne bi zmisleli na sve one barufi i nemiri, ke čine Talijani kamo god pridu! Ča se ne bi zmisleli na noziće ke tako radi rabe! Ča se ne bi zmisleli, kako poglavari va talijanskeh gradiech niš ne store proti onem ki besno napadaju na mirne ljude, i na same zastupnike naroda! Ča se ne bi zmisleli i na najnovejju provalu, i lupeško zaposednutje jednega zavoda u Rimu, i na to kako talijanske oblasti neta ništa da poduzmu proti lupešom, a na obranu oneh keh teraju iz njihovega pravega doma!

Pak ki bi to prišal na obćinu, da talijanska stranka kod izbiri predobije?

Zar domaći ljudi?! Na čelu bi bili sami furešiti! Jedan Constantini, jedan Puović, jedan Krstić! Baš lepo terni a s njimi i puli njih, kako peto kolo, kakov Nino Rožin, kakov Sichich i njim spodobni. Lepo su pokazali pul Kazina, kako znaju gospodarit s onem ča je skupno!

To bi bila prava rovina za Opatiju i Volosko već samo po sebe. A da se bi gosti prihajali u ovu obćinu, to si more svaki mislet.

Ja opet velim, i zaključujem da mi je teško verovat, da se more nać ni jedan trubilo u celoj Opatiji i Voloskem ki bi mogal verovat Opatijsko-Voloskem Kalabrezom, da ne bi gosti prihajali, kad bi Hrvati predobili kod obćinskih izbiri, kada se zna da ih najveć prihaja, otkad su Hrvati na kormile, i kako su ti Hrvati lepo vijeni i od najviše gosti. Teško mi je i takodjer verovat, da je pravch Opatijac i Vološćaki, ki bi raji da upravljaju furešiti, i još onakovi, nego pravi domaći sinovi zauzeti za dobro obćine, i vjerni i čuveni na daleko i široko.

Iz zadnje sjednice istarskoga sabora. Zadnja sjednica bila je u subotu dne 21. lip. m. Od naših je bil prisutan sam g. Kožulčić doćim su svi drugi od manjine bili va Trstve na svrbovde pok. biskupa Šterka, ča su oni dalil sabora na znanje putem izjave, ka se je on dan pročitala. Naš Kožulčić je izjavil da su naši zastupnici svi za to, da se učitelj pobojša plaća, ali neka se puli tega gleda na to, da se potrebit trošak pokrije tako, da oni ki plaćaju adicionali ne trpe previše od tega zać da ljudi svako leto više plaćaju. Dokle je on govoril galerija je izgledala kako jedna menasterija va koj je za-

prvo najviše blago, ko ni dobile deset dan niš jist. Pradža je to galerija!

Skampichio Talijan de potreba, odgovoril je, da franjki moraju od leta do leta rast, zać da i potreba bivaju veće. Lahko je njemu brbljat, kemu je ona taneka puna ale je teško plaćat nebogemu kmetu. Sada neka vide maćki, ki njim naprćuje plaćina, da li Hrvati ali Talijani. Za tim je prišla na red nekakova pravda proti obćini Piran, puli ke priliki malo manj, da se nisu čapali za vlasti Talijani Buba i Campitelli. Tu je prišlo na videlo, da je Campitelli „puli žmujčaja vina“ nanesal škodu Pirancem i to sa tim, ča njim je poslal nekakovega talijanskega inženjeridim. Campitelli je rekao, da on se ne spamećuje, da bi njim bil on poslal tega inženjera. (Pöbenavljeli starac, rekao bi Krstić.)

Rizai je za tem zahteval, da se va Pule stori jedna obrtna škola s talijanskim jezikom. Ste ga čuli? A ča naši ljudi plaćaju za niš franjki? Ona je Depanger govoril proti našem popom i rekao je, da naši popi su nikakovi popi, a talijanski da su sve sami sveci. (Škoda da nisu još štampuni va lunarije!) Najzada je govoril Benati o zem. škol. vieća. Govoril je onako bedasto, puli ke samo on ime. Sam Campitelli da mu je rekao: — Ki vas razume? Govorite jedan put kako čovek! (Či li capisce, la parli una volta, come nomo! Bilo je još trubasteh govori od talijanskeh deputati, od kih su neki zahtevali, da se da ča učiteljsku pripravnicu iz Pazina. Svem njim je po sakraboljaku zasolil g. Kožulčić i malo za tim je Campitelli zaključil sjednicu i pozval zastupnike da zavapiju tri puta: Živio! našemu Cesaru. Neki talijanski deputati nisu ni ustali a kamo da bi Cesaru zavapili Živio! I za takovo ireoentistie glasuju još neki naši ljudi! Šramota! Nego mi kako pravi Austrijanci se dićimo z našim Cesarom zavapit čemo mu ne tri nego sto puti, da ga Bog poživi, a kada bude treba poć proti Talije prvi smo mi ki čemo zet sabije i puške, pak udri vraga.

Požrljivost Ungaro-Croate. Mi smo već jedan put pisali kako bi društvo Ungaro-Croate celil dobitak ovega sveta roda za se imet. To društvo ima silni dobitak z našemi kraji tako da mu vapore, ki po našeh krajeh putuju, nose preko 20 po sto dobitka. Sve to ni Ungaro-Croate dosta. Ona bi htela još da naši barkarioli i šljakeri v Opatije od glada umru. Svaku šćimanu naime učini Ungaro-Croate niš manje nego po šest giti v Opatije i pobere skoro svi gosti tako da Opatija ostane skoro prazna. Barkarioli pak moru onputa slobodno spraviti vesla i poć doma zać nimaju kega vozit. Isto valja i za opatijske šljakeri. Vendar ti ljudi plaćaju patenti pak mislimo da da bi i oblast morala skrbet da njim se ne dela takova škoda. Ungaro-croate ne pozna zakon „živet i pustit živet“. Mi mislimo da bi njoj dosta bilo učinit jednu ili najviše dve giti na šćimanu iz Opatije i pustit da barkarioli i šljakeri čagodar zasluže. Ovakvo naprćuje na se mržnju svih našeh barkarioli i šljakeri a i svakega ki pošteno misli. Mi stavljamo na arce ungaro-croate neka ne dela na zator naših ljudi buduć bi to bila najcrnjija nezahvalnost a nezahvalnost se prvo al kasneje oavećuje.

Društvo za gradnju crkve Majke božje na Trsatu. Tri su mjesta posvećena kucicom Bl. Djevice Marije: Nazaret, Trsat i Loreet. Veličanstveni hramovi rese prvo i zadnje mjesto. Vrijedno bi i časno bilo, da i Trsat, gdje je boravila kucica 3 godine i 7 mjeseci, i tako posvetila zemlju Hrvata, dobije dostojniji hram. To se tim više pristoji, što je Bl. Djevice Marija svojom čudotvornom slikom, koja se ovdje nalazi, mnogo puta očito pokazala da si je ovo, svojom kucicom posvećeno mjesto, izabrala, i da ovdje hoće da bude posrednicom i zagovornicom našom kod Boga u svim nevoljama duševnim i tjelesnim. S toga pokrenuše sinovi svetoga Franje, koji su već više stoljeća čuvari ovega posvećenoga mjesta, misao da se sađanjji hram, koji ni najmanje ne odgovara ovomu po odredbi Božjoj posvećenom mjestu sama umovi i urveliča, te da ga štovatelji

Marijini osobito Hrvati i Slovenci, prikažu Majci božanskog našeg Spasitelja kao zajednici dar početkom ovog stoljeća.

U tu svrhu osnovano je posebno društvo sa pravilima od duhovne i svjetovne oblasti potvrđenima iz kojih ćemo navesti aličede:

§ 1. Ime društva koga je pokrovitelj preavitiel gosp. biskup senjako-modruški Dr. Antun Maurović jest: „Dobrotvorno društvo za pregradnju, povećanje i poljepšanje franjevačke crkve Bl. Dj. Marije na Trsatu.

§ 2. Svrha društva jest: sakupljati sredstva za gradnju i uređenje crkve Bogorodičine na Trsatu, prema osnovanom (projektarnom) nacrtu i slogu.

§ 3. Sjelo društva je u franjevačkom samostanu na Trsatu.

§ 4. Sredstva za postignuće ove častne i bogomile svrhe jesu: novčani prinosi društvenih članova, dobrovoljni darovi i milostinja dobroćinitelja, zapisi i drugi dohodci i prinosi.

§ 5. Članom može biti svaka neporočna soba bez obzira na spol, dob i stališ: izuzevi one, koje u opće zakon izključuje. — Društvo sastavljaju slijedeći članovi: a) utemeljitelji; b) dobrotvori; c) redoviti prinosnici i d) izvanredni prinosnici.

§ 6. Svaki član društva:

a) postaje dionikom svihuh duhovnih zasluga i dobrih djela, što se obavljaju za dobrotvore ovog samostana, kao sv. misa, što se služe svake nedelje za žive, a svakoga mjeseca za pokojne dobroćinitelje samostana. Naposeć ča se još naroćito za članove ovog društva misiti svake subote na žrtveniku Svetišta jedna sv. misa, dok društvo postojalo bude, a kad gradnja crkve bude dovršena, za svu ča se vremena dne 10. svibnja svake godine jedna sv. misa misiti u Svetištu za pokojne članove i dobrotvora;

b) ima pravo prisustvovati društvenim skupštinama sa pravom govora, predloga i glasovanja.

c) Kad se dovrši gradnja crkve i društvo razidje, biti će imena svih članova na trajnu uspomenu u posebnoj kuziji pohranjena pod čudotvornom slikom Bl. Dj. Marije, i uz to imena utemeljitelja i dobrotvora pod a) i b) ovjekovječena na spomen-ploći u Svetištu prosteništa Gospina na Trsatu.

§ 7. Nasuprot obvezanje se svaki član:

a) djelo društva po mogućnosti sam i u svojoj okolini zborom i tvornom unapredjivati i proširivati;

b) doprinostiti:

a) kao utemeljitelj . . . . . 200 kruna

b) kao dobrotvor . . . . . 100 „

c) kao redoviti prinosnik . . . 5— „

d) kao izvanredni prinosnik . . 1— „

i to jednom za uvjek ili u roku od tri godina.

Mi ovo društvo najtoplje preporučamo Svaki koji ikako može neka postane članom toga krasnoga društva, koje ima tako lepu svrhu i za kojega procvat jamče nam imens njegovih začelnika i pokretača.

Ki plaća dragovoljno franjki ale šteturu?

1. Oni, ki igraju na lot, zać direccijon od lota plaća državi preko 15 milijuni for. na leto.

2. Pušaci, ki davaju države svako leto preko 100 milijuni dobitka.

3. Pijanci, ki piju preko potrobi vino i sakakovi spiriti.

Te franjke ale šteturu dobi država prez ekspektora i prez nikakove sile, a plate oni ki to uživaju iz bedaste navade. „S“.

S Bogom nehamo Salo . . .

Jambrozija: S Bogom nehamo Salo Nam se je sada deliti Neverni Liziriti,

Ča ču ja prez tebe? Salo: Ča sam ja kriv da si stara

Pregrda i pregreza Kad nimaš ni pineza, Ča ča ja pul tebe?

Jambrozija: O ti neverno Salo Doet si mi tugi dalo, Sto put biš bilo propalo

Da ni bilo mane. Salo: Tu ti mudandi vradam, Ke si mi negia dala, Na njim ti mala hvala

Ja grem ča od tebe.

